

Отже, Т. Шевченко і в наш час залишається рупором національних ідей, світлом ідейності та любові до себе і своєї землі.

Сучасна воєнна поезія крізь оптику смерті та жахить все ж не втрачає першочергової основи, за яку найкращі віддають життя – свобода, віра, світле майбуття. Тому поширення творчості в медіапросторі (інтерв'ю, відеопоезії), літературні зустрічі, поетичні тури та видання книг – ключові характеристики сучасного літературного процесу, які дозволяють усім нам разом тримати емоційний зв'язок.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вишебаба П. Тільки не пиши мені про війну. Київ : Вид-во Однієї Кн., 2022. 112 с.
2. Гіцевич Л. Коли говорять гармати, музи повинні кричати – Борис Херсонський. Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/27120347.html> (дата звернення: 18.02.2024).
3. Кривцов М. Вірші з бійниці. 2-ге вид. Київ : Наш формат, 2024. 192 с.
4. Лазуткін Д. Закладка. Львів : Вид-во Старого Лева, 2022. 192 с.
5. ТСН. А за рашистським плакатом – пророчі слова Шевченка, 2022. *YouTube*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=XwlRFeduP6E> (дата звернення: 03.03.2024).

Дащенко, Наталія
кандидат філологічних наук, доцент,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
nataladash@elr.tnpu.edu.ua

ЗАПОЧАТКУВАННЯ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО ОСЕРЕДКУ НТШ

І ПЕРШІ РОКИ ЙОГО ДІЯЛЬНОСТІ

Дослідження початкового періоду діяльності осередку Наукового товариства ім. Шевченка в Тернополі (1998–2003 рр.) актуальне з погляду вагомості товариства у новітній період розвитку Української держави.

Вивчення матеріалів архіву Тернопільського осередку НТШ (ТО НТШ) дає підстави стверджувати, що 1996–1997 рр. можна вважати підготовчими та організаційними (налагодження зв'язків з офісом НТШ у Львові, залучення тернопільських наукових та громадських діячів, участь у підготовці окремих заходів, публікування матеріалів тощо), а послідовну діяльність варто лічити від 1998 р.

Організатором науково-просвітніх заходів переважно був перший голова осередку, заслужений діяч мистецтв України Ігор Герета у співпраці з соратниками. Тоді зроблено перші кроки у створенні комісій (історії та економіки, культури та мистецтва), запроваджено щорічні березневі наукові сесії. Показово, що до першої з них було залучено працівників усіх вищих освітніх закладів міста, музичного училища, співробітників музеїв. У 1998 р. члени осередку долучилися до організації наукових конференцій: пам'яті Симона Петлюри, пам'яті О. Ольжича; присвяченій 80-річчю ЗУНР [6, с. 1]; Всеукраїнської конференції «Володимир Янів – відомий і невідомий український психолог, громадсько-політичний діяч, поет», а також святкування 110-річчя від дня народження композитора Василя Барвінського [13], урочистостей до 120-річчя скульптора Михайла Паращука [11]. Плідним завершенням наукової та організаційної діяльності у 1998 р. стало проведення наукової сесії, присвяченої 125-річчю НТШ [9].

У 1999 р. осередок провів наукову конференцію, присвячену 70-річчю ОУН та 90-річчю Степана Бандери [6, с. 2], щорічну березневу сесію у двох секціях: археології, історії та філософії; філології, фольклористики, освіти та культури, долучився до наукової конференції, присвяченої 110-річчю вченого Мирона Зарицького [7, с. 1-2]. У 1998–1999 рр. осередок практикував лекторії, зустрічі з визначними діячами сучасності, ювілейні виставки [6, с. 2-3], вечори-представлення книг, провадив видавничу діяльність [5]. Станом на 1 березня 1999 р. до місцевого осередку НТШ належало 52 особи, серед яких один дійсний член – Петро Медведик [7, с. 1].

У 2000 р. на березневій науковій сесії відзначено 2000-ліття Різдва Христового. Програма сесії засвідчує, що було сформовано секції археології, історії та політології, психології та педагогіки, філології, мистецтва; окремо виділено секцію, доповіді у якій стосувалися проблем християнства в історії та в сьогоденні [3]. Осередок долучився також до підготовки і проведення урочистої академії, присвяченої цій визначній даті [12], в науковій частині заходу взяли участь представники духовенства та науковці більшості вищих навчальних закладів Тернополя. Ще одним науковим заходом осередку є участь у святкуванні 100-річчя від дня народження художника Петра Обаля [1].

У 2001–2002 рр. обов'язковим було проведення березневих наукових сесій, до роботи у яких залучено велику кількість доповідачів. У 2001 р. у рамках сесії працювали секції археології, історії та політології, географії та економіки; освіти, філології, мистецтва; медицини [2]. Того ж року ТО НТШ виступив співорганізатором Всеукраїнської науково-практичної конференції «Микола Кордуба в контексті сучасного національного відродження» та представницької наукової конференції, приуроченої рокові митрополита Шептицького [8].

У 2002 р. березневу наукову сесію було присвячено 5-річчю від часу створення осередку. Програма засвідчує роботу пленарного засідання та комісій релігієзнавства, історії, політології, філології, мистецтвознавства, медичної [4]. Цього ж року проведено наукову конференцію, присвячену 110-річчю від дня народження патріарха УГКЦ кардинала Й. Сліпого [10].

Уся діяльність ТО НТШ за описані роки пов'язана із працею його постійного голови Ігоря Герети. Саме його організаційним здібностям та незаперечному авторитету завдячують наукові та громадські кола Тернопільщини у створенні та постійній роботі осередку. І. Герета вів активне листування з головою НТШ в Україні Олегом Романівим та вченим секретарем Олегом Купчинським, надсилав до бібліотеки та архіву НТШ у Львові програми заходів, видань осередку та інші матеріали. Важливо, що залучав до підготовки, проведення різних заходів та участі у них викладачів, аспірантів, докторантів усіх вищих навчальних закладів міста, членів громадських

організацій «Просвіта», «Пласт», «Обнова», молодіжного науково-пошукового товариства «Обереги», що діяв на історичному факультеті ТНПУ ім. В. Гнатюка, співробітників місцевих бібліотек, музеїв та архіву, дослідників з районних науково-мистецьких установ, учителів, студентів. Важливо зазначити, що діяльність ТО НТШ тісно переплетена з роботою Інституту національного відродження України (ІНВУ), оскільки обидві організації очолював археолог, мистецтвознавець, громадський діяч І. Герета.

Діяльність осередку переважно зумовлювали актуальні календарні події історичного, наукового, культурно-мистецького характеру. Зауважимо, що ці події мали виключно національний вектор: присвячувалися визначним українським постатям, фактам, подіям. Відзначимо актуальність тематики досліджень, викладених у доповідях наукових заходів осередку: деякі мають неперебутню цінність для утвердження і розвитку української національної самосвідомості, формування демократичного світогляду сучасних українців.

Після смерті Ігоря Герети (05.06.2002 р.) постала потреба обрання нового голови. Установчі збори відбулись 22 березня 2003 р., на яких обрано нового голову – доктора медичних наук, професора Михайла Антоновича Андрейчина, який донині очолює його і продовжує згуртовувати науковців Тернопільщини.

Цілісну картину про діяльність ТО НТШ та його членів ще належить формувати, оскільки існують неопрацьовані матеріали, що зберігаються в архівах НТШ (Львів), тернопільських бібліотечних, музейних, архівних установах, у приватних збірках тернопільських громадських діячів.

ЛІТЕРАТУРА

1. 100-річчя від дня народження видатного українського художника Петра Обалія (19.04.1900 – 26.05.1987): запрошення-програма. *Архів ТО НТШ*.
2. Березнева наукова сесія з участю ІНВУ, Тернопільського обласного краєзнавчого музею, 2001. *Архів ТО НТШ*.
3. Березнева наукова сесія ТО НТШ, присвячена 2000-літтю Різдва Христового з участю Тернопільської вищої духовної семінарії ім. патріарха

Йосифа Сліпого, Тернопільського обласного краєзнавчого музею, ІНВУ: запрошення-програма. 2000. *Архів ТО НТШ*.

4. Березнева наукова сесія ТО НТШ, присвячена 5-річчю від часу його створення (з участю ТВДС ім. патріарха Й. Сліпого та ІНВУ). Тернопіль, 22-23 березня 2002 р. *Архів ТО НТШ*.

5. Доповнення до звіту ТО НТШ за 1999 р.: [машинопис] / упорядник: голова ТО НТШ Ігор Герета, 09.02.2000. 1 с. *Архів ТО НТШ*.

6. Звіт про роботу ТО НТШ (у 1998 – 1-й чв. 1999 р.): [машинопис] / упорядник: голова ТО НТШ, засл. діяч мистецтв України Ігор Герета. 15.03.1999. 3 с. *Архів ТО НТШ*.

7. Звіт про роботу ТО НТШ (у 2 та 3-ому кварталах 1999 р.): [машинопис] / упорядник: голова ТО НТШ Ігор Герета. 2 с. *Архів ТО НТШ*.

8. Коротка інформація про роботу ТО НТШ у 2001 р.: [машинопис] / голова ТО НТШ, засл. діяч мистецтв України Ігор Герета. 1 с. *Архів ТО НТШ*.

9. Наукова сесія, присвячена 125-річчю НТШ: програма сесії / ТО НТШ, ІНВУ. Тернопіль, 30 грудня 1998 р. *Архів ТО НТШ*.

10. Програма наукової конференції, присвяченої 110-річчю від дня народження Патріарха Української греко-католицької церкви кардинала Йосифа Сліпого / ТВДС ім. патріарха Й. Сліпого, ТДТУ ім. І. Пулюя, ТО НТШ, ІНВУ. 16 лютого 2002 р. *Архів ТО НТШ*.

11. Програма урочистостей до 120-річчя від дня народження видатного українського скульптора і громадського діяча Михайла Паращука / Тернопільське обласне управління культури, ІНВУ, ТО НТШ, Обласний державний архів, Обласний краєзнавчий музей, Обласний художній музей. Тернопіль, 1998. *Архів ТО НТШ*.

12. Урочиста академія, присвячена 2000-літтю Різдва Христового. 29-30 січня 2000: запрошення-програма / ТВДС ім. патріарха Й. Сліпого, ТО НТШ, ІНВУ, Тернопільський обласний краєзнавчий музей. *Архів ТО НТШ*.

13. Ювілейні святкування 110-ї річниці від дня народження Василя Барвінського в Тернополі / Управління культури ТОДА, ТДПУ ім. В. Гнатюка,

Тернопільське державне музичне училище ім. С. Крушельницької, Львівський вищий музичний інститут ім. М. Лисенка, ІНВУ, ТО НТШ. Тернопіль, 1998.
Архів ТО НТШ.

*Дериш Ірина,
магістр, вчитель української мови і літератури,
Підволочиська загальноосвітня школа I-III ступенів,
irinaderysh67@gmail.com*

ТАРАС ГРИГОРОВИЧ ШЕВЧЕНКО – ЛІТЕРАТУРНИЙ ПРОРОК УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Щороку 9 березня українці у всьому світі відзначають День народження Тараса Григоровича Шевченка – великого Кобзаря, видатного українського поета та художника. У свідомості кожного громадянина нашої держави Т. Г. Шевченко займає місце національного героя. Своім життям та творчістю великий митець надихав патріотів України до боротьби за правду, свободу та майбутнє нашої неньки України.

Тарас Шевченко вважається видатним класиком поезії, написаної українською мовою. Його твори відомі у всьому світі та перекладені багатьма мовами. Шевченко також належить до когорти відомих українських художників. Його пензлю належить декілька сотень художніх робіт, багато з них вважаються втраченими.

Надзвичайно талановитий український поет і художник, прозаїк і етнограф Тарас Григорович Шевченко народився 9-го березня 1814-го року в сім'ї кріпосного селянина, який мешкав у селі Моринці Черкаської області. Чи міг тоді хто передбачити, що ім'ям цього хлопчиська колись стануть називати деякі кораблі, друкувати його зображення на державних грошових купюрах, поштових марках, ставити йому розкішні пам'ятники і численні меморіальні таблички, випускати на його честь ювілейні монети і засновувати всілякі премії?